ข้อพิจารณาการกำหนดมาตรการในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

Considerations for Setting Measures for the Rehabilitation of Drug Addicts under the Narcotics Law Code.

Received: 24 November 2022
Revised: 14 January 2023
Accepted: 17 January 2023

พิมพ์ผกา คมขำ[1] และวรรณวิภา เมืองถ้ำ[2]
Pimpaka Khomkram[1] and Wanwipa Muangtham[2]
[1]นักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
[2]อาจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
[1]Master student of Laws Sukhothai Thammathirat Open University
[2]Lecturer from Law Sukhothai Thammathirat Open University
Corresponding Author Email: Leelaa_nulee@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และ 2. เพื่อเสนอแนะแนวทางมาตรการในการพัฒนาการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เหมาะสมไปสู่การแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยจากเอกสาร ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องจาก หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย และข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเทศไทยได้มีการกำหนดเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด แต่กฎหมายดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมหรือเหมาะสมเกี่ยวกับการมอบอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการส่งตัวผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดรักษา ยังขาดการถ่วงดุลอำนาจของการปฏิบัติหน้าที่การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สำหรับผู้ที่ผ่านการบำบัดแล้วหรือเคยมีประวัติการกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำ และยังไม่มีการกำหนดมาตรการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย เพื่อเป็นการให้โอกาสเข้ารับการบำบัดรักษาและเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้อย่างถาวรโดยไม่หวนกลับมากระทำความผิดเสพซ้ำอีก และ 2) เห็นควรแก้ไขประมวลกฎหมายยาเสพติดเกี่ยวกับการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยกำหนดให้องค์กรศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดรักษา บัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับผู้ที่ผ่านการบำบัดแล้วหรือเคยมีประวัติการกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำ และเห็นควรแก้ไขมาตรการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นต้องตกลงยินยอมที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาด้วย

คำสำคัญ: มาตรการ, บำบัด, ฟื้นฟู

Abstract

This research consists purposes were 1. to study problem related to the recovery and rehabilitation of drug users and 2. to form recommendations for appropriate approaches and legal measures that could improve current legislation regarding the rehabilitation of drug users. This was qualitative research using the documentary research method. The author compiled data from relevant documents including books, textbooks, theses,

academic articles, legal research reports and relevant Internet sources from Thailand and other countries. related to the treatment and rehabilitation of drug addicts Then the information gathered from relevant documents is analyzed in terms of content. The results of the study found that 1) Thailand has set out about the treatment and rehabilitation of drug addict narcotics laws but it does not comprehensively encompass sufficient measures for law enforcement officers or other government officers to shepherd offenders into proper rehabilitation programs. There is still a lack of checks and balances in the performance of duties. Measures are still lacking to address cases of individuals who have been through the recovery process, who are guilty of repeat drug abuse offences, or who are accused of other offences along with narcotics charges, And the treatment and rehabilitation measures for drug addicts have not yet been established. In the case of other offences involved. To give an opportunity to receive treatment and stop being involved with drugs permanently without coming back to repeat the offense and 2) It is deemed appropriate to amend the Drug Code regarding the treatment and rehabilitation of drug addicts, By requiring the court organization to be The authority to order the delivery of the offender for treatment enact additional legislation on the criteria for determining the fines for those who have undergone treatment or have a history of recidivism; and agrees to amend additional measures concerning the formulation of treatment and rehabilitation measures for drug addicts In case of other offences involved. The accused or defendant must also agree to receive treatment.

Keywords: Measures, Therapy, Rehabilitation

บทนำ

ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบเป็นอย่างมาก และทุกประเทศจะให้ความสำคัญมากในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีผลกระทบต่อประเทศชาติ เศรษฐกิจ และสังคมส่วนรวม สำหรับในประเทศไทยนั้นปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมายาวนาน และน่าเป็นห่วงมาก ก่อให้เกิดผลเสียและผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ติดยาเสพติดเอง และสังคมในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศมาอย่างยาวนาน ก่อให้เกิดอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบกับปัญหายาเสพติดเป็นขบวนการที่มีความซับซ้อน และนับวันปัญหาดังกล่าวยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยยังมีการจำหน่ายหรือเสพยาเสพติดอีกเป็นจำนวนมาก จึงควรที่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แม้ที่ผ่านมากฎหมายประเทศไทยได้มีการพยายามแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมีนโยบายและมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบจำหน่ายและผู้เสพยาเสพติดมาโดยตลอด โดยมีการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตั้งแต่การลงโทษจำคุก โทษจำคุกตลอดชีวิต และโทษประหารชีวิต แม้จะมีการกำหนดการลงโทษที่มีความรุนแรงสำหรับผู้กระทำความผิดก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ และสำหรับการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดก็ไม่ได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจัง ต่อให้พ้นโทษผู้กระทำความผิดยังคงกลับมากระทำความผิดซ้ำ และยังมีผู้จำหน่ายยาเสพติดและเสพยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาตามมาคือนักโทษล้นเรือนจำ

ในปี 2544 รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหานักโทษล้นเรือนจำโดยมีมาตรการสำหรับผู้เสพยาเสพติดให้เข้ารับการบำบัดรักษาที่ “ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด” โดยตั้งแต่นั้นมาจึงเกิดปัญหาจากการที่มีผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมากเกินในบางศูนย์ฟื้นนฟูฯโดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์ฟื้นฟูฯ ที่อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานกระทรวงกลาโหม ผู้ป่วยไม่ได้รับการรักษาจากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในรูปแบบใด ๆ หากผู้เสพยาเสพติดถูกจับกุมข้อหามีสารเสพติดในร่างกาย หรือ ครอบครองยาเสพติดต้องเข้ารับการบำบัดรักษาในระบบของรัฐ ประกอบด้วยระบบ 3 ประเภท คือ ระบบสมัครใจ

ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ แต่ด้วยระบบบังคับบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 นั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากการสมัครใจเข้ารับการบำบัดอันเป็นสิ่งสำคัญ จึงทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่ผ่านการการบำบัดรักษาแล้วกลับมาเสพซ้ำอีก โดยปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขโดยบุคลากรทางการแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรเข้ามาดูแลรักษาผู้ป่วยเพื่อให้ผู้ป่วยเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้อย่างถาวรและไม่กลับไปเสพซ้ำอีก

ต่อมา เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2564 ได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 เพื่อแก้ปัญหายาเสพติดและการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดดังกล่าว ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้มีการปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นกฎหมายที่ลดทอนความเป็นอาชญากรรมสำหรับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอย่างมาก โดยมุ่งเน้นว่า ผู้เสพ ผู้ติดคือผู้ป่วยใช้กระบวนการทางสาธารณสุขและสุขภาพแก้ไขปัญหาการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดดังกล่าว หากผู้เสพมีความสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาจนครบถ้วนจะไม่มีความผิดทางอาญา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสพสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่เสียประวัติ เนื่องจากเห็นว่าผู้เสพควรที่จะได้รับการบำบัดรักษาไม่สมควรที่จะได้รับโทษจำคุกซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้กระทำความผิดเป็นอย่างมาก ถือเป็นการให้ความสำคัญในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ดูแล แต่การเสพยาเสพติดก็ยังคงผิดกฎหมายหากไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งกฎหมายกำหนดโทษสำหรับผู้เสพจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด จะสามารถลดทอนความเป็นอาชญากรรมสำหรับผู้เสพและครอบครองเพื่อเสพได้เป็นอย่างมากก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายยาเสพติดยังคงมีปัญหาในข้อกฎหมายที่มิได้มีการบัญญัติไว้ให้ครอบคลุม หรือรัดกุม เกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินการส่งตัวผู้บำบัดไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองได้โดยตรง ปัญหาปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เคยบำบัดรักษาแล้วหรือเคยมีประวัติกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก และปัญหาการกำหนดมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย ณัฐธิดา อรรคทิมากูล และสัญญพงศ์ ลิ่มประเสริฐ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วยนั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้เข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้ และหากปรากฏว่าบุคคลนั้นได้รับโทษจำคุกในความผิดอื่นไม่ว่าจากศาลใด ให้บุคคลนั้นเข้ารับโทษจำคุกดังกล่าวโดยรับการบำบัดแบบควบคุมตัวในเรือนจำได้เช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยควรกำหนดมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วยให้เข้ารับการบำบัดรักษาได้ โดยจำเลยหรือผู้ต้องหานั้นต้องตกลงหรือยินยอมที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาด้วย เพื่อให้สามารถเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้อย่างถาวรไม่กลับไปกระทำความผิดเสพซ้ำอีก จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางมาตรการในการพัฒนาการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เหมาะสมไปสู่การแก้ไขมาตรการหรือปรับปรุงกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยจากเอกสาร โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บค้นคว้าจากเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย และข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งเป็นเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและมีสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องข้อพิจารณาการกำหนดมาตรการในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ดังนี้

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการส่งตัวผู้เข้ารับการบำบัดไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรอง พบว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับเกณฑ์การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการส่งตัวผู้บำบัดนั้นตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 114 กำหนดหลักเกณฑ์ไว้นั้นให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดสามารถส่งตัวไปสถานพยาบาลหรือศูนย์คัดกรองเพื่อเข้ารับการบำบัดได้โดยตรง โดยไม่ผ่านการตรวจสอบการจับกุมจากหน่ายงานศาล หรือหน่ายงานอื่นในการตรวจสอบการจับกุมเลย ซึ่งอาจทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายในการช่วยเหลือผู้มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ในการเรียกรับเพื่อให้พ้นจากความผิดที่มีอัตราโทษสูงได้

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีเคยเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วหรือเคยมีประวัติกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก พบว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับเกณฑ์การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีผู้ติดยาเสพติดที่สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วไม่ว่าด้วยกรณีตามมาตรา 114 หรือในกรณีเข้ารับการบำบัดรักษาตามคำสั่งศาลมาตรา 168 ได้ผ่านการบำบัดรักษาเป็นที่น่าพอใจแล้ว ถือว่าไม่มีความผิดตามกฎหมาย แต่หากบุคคลนั้นได้กลับมากระทำความผิดเสพซ้ำอีก ซึ่งประมวลกฎหมายยาเสพติดนั้นไม่ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งอาจทำให้บุคคลดังกล่าวกลับไปกระทำความผิดเสพยาเสพติดซ้ำอีก

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย พบว่า ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วยสามารถเข้ารับการบำบัดรักษาได้ตามมาตรา 168 ซึ่งมีการกำหนดเงื่อนไขการเข้ารับการบัดบัดรักษาได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องไม่เป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกเท่านั้น ทำให้ผู้เสพที่มีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วยขาดโอกาสในการเข้ารับการบำบัดอย่างเหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาผู้เสพติดยาเสพติดให้เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีอาจใช้เวลานาน จากหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับหลักที่ว่าผู้เสพคือผู้ป่วยควรได้รับการบำบัดรักษา

2. การศึกษาเสนอแนะแนวทางมาตรการในการพัฒนาการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เหมาะสมไปสู่การแก้ไขมาตรการหรือปรับปรุงกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางมาตรการในการพัฒนาการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เหมาะสม ไปสู่การแก้ไขมาตรการหรือปรับปรุงกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการส่งตัวผู้เข้ารับการบำบัดไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรอง พบว่า ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดมาตรา 114 ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถส่งตัวผู้ต้องสงสัยว่าเสพหรือครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพไปสถานพยาบาลหรือศูนย์คัดกรองเพื่อเข้ารับการบำบัดได้โดยตรง จึงทำให้ไม่มีการถ่วงดุลอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจสอบการจับกุมดังกล่าว

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีเคยเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วหรือเคยมีประวัติกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก พบว่า ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติ หรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดเสพซ้ำดังกล่าว

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย พบว่า ประเทศไทยตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 168 มิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเข้ารับการบำบัดกรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องข้อพิจารณาการกำหนดมาตรการในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พบว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินการส่งตัว ผู้บำบัดไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองได้โดยตรง โดยไม่ผ่านการตรวจสอบการจับกุมจากหน่ายงานศาลหรือหน่วยงานอื่นในการตรวจสอบการจับกุมเพื่อเป็นการถ่วงดุลการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศรัฐโรดไอแลนด์ประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายได้ให้อำนาจศาลครอบครัวหรือศาลแขวงในการไต่สวนพิจารณาว่าผู้นั้นเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือไม่ ถ้าความปรากฏว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด ศาลจะมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวเข้ารับการฟื้นฟูภายใต้การควบคุมของสาธารณสุข ซึ่งเป็นการถ่วงดุลอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้กระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะกำหนดให้อำนาจองค์กรศาลเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบการจับกุมและสั่งให้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูฯ เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเพื่อเกิดประสิทธิภาพในการปราบปรามยาเสพติดได้อย่างแท้จริง 2) ปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีเคยเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วหรือเคยมีประวัติกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก พบว่าเมื่อเปรียบเทียบประเทศไทย ประเทศโปรตุเกส และรัฐโรดไอแลนด์ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยตามประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่กลับมากระทำความผิดซ้ำไว้ เนื่องจากเห็นว่าผู้เสพคือผู้ป่วยควรได้รับการบำบัดรักษา จึงสามารถเข้ารับการบำบัดรักษาได้หลายครั้ง หากยินยอมสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาก็จะไม่มีความผิดอาญาตามกฎหมาย หรือไม่มีบทลงโทษอื่นใด ซึ่งอาจทำให้บุคคลดังกล่าวไม่เข็ดหลาบในการกระทำความผิด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศโปรตุเกส นั้นได้มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่กลับมากระทำความผิดซ้ำ ตามกฎหมายนั้นได้กำหนดให้เฉพาะผู้บริโภคที่ไม่ติดยาเสพติดอาจจะถูกตัดสินให้ชำระค่าปรับ แม้ในทางกฎหมายจะไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนในการปรับผู้ติดยาเสพติดที่มีการกลับมากระทำความผิดซ้ำ แต่ในทางปฏิบัติหากปรากฏหลักฐาน

ว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือเคยมีประวัติกระทำผิดมาก่อนจะถูกตัดสินให้ชำระค่าปรับ และคณะกรรมการฯ จะพิจารณาระงับการดำเนินการตามกฎหมายชั่วคราวไว้ก่อนหากผู้กระทำความผิดยอมรับการรักษา รวมทั้งอาจพิจารณากำหนดโทษอื่น ๆ ร่วมด้วยได้ตามที่เห็นสมควร ซึ่งประเทศโปรตุเกสนั้นก็ได้มีนโยบายผู้เสพคือผู้ป่วยควรได้รับการบำบัดรักษาเหมือนกับประเทศไทย แต่ประเทศดังกล่าวได้กำหนดบทลงโทษเพิ่ม เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบจำ และเกรงกลัวไม่กล้ากลับมากระทำความผิดเสพซ้ำอีก 3) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบประเทศไทย ประเทศโปรตุเกส และรัฐโรดไอแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ประเทศไทยตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วยให้เข้ารับการบำบัดได้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 168 ได้กำหนดเงื่อนไขที่ศาลจะดำเนินการส่งตัวเข้ารับการบำบัดได้นั้นจะต้องไม่เป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกเท่านั้น จึงทำให้ผู้เสพที่มีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วยขาดโอกาสในการเข้ารับการบำบัดอย่างเหมาะสม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐโรดไอแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกานั้นได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วยไว้อย่างชัดเจน โดยมีข้อยกเว้น 2 ประการที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาได้ ในประการแรกคือผู้นั้นอยู่ในระหว่าง คุมประพฤติ การทำทัณฑ์บน หรือได้รับการปล่อยตัวในข้อหาความผิดฐานอื่นเจ้าพนักงานมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวกลับเข้าควบคุมตัวและผู้นั้นยินยอมที่จะเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และประการที่สอง เมื่อมีการดำเนินคดีฐานอื่นในชั้นศาลและศาลเห็นว่ามีหลักฐานอันน่าเชื่อถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ติดยาเสพติด ให้ศาลมีอำนาจในการสั่งส่งตรวจพิสูจน์การติดยาเสพติดต่อผู้อำนวยการสาธารณสุขได้ ซึ่งเห็นได้ว่ารัฐโรดไอแลนด์นั้นได้ให้ความสำคัญในกรณีดังกล่าว และให้โอกาสกับผู้นั้นสามารถเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูฯได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าประเทศไทยควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย เพื่อให้ครอบคลุมตลอดระยะเวลาดำเนินคดีนั้นจนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกในคดีอื่นนั้น

2. เพื่อศึกษาเสนอแนะแนวทางมาตรการในการพัฒนาการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เหมาะสมไปสู่การแก้ไขมาตรการหรือปรับปรุงกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พบว่า 1) ควรปรับปรุงประมวลกฎหมายที่เกี่ยวกับการให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินการส่งตัวผู้บำบัดไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองได้โดยตรง โดยไม่ผ่านการตรวจสอบการจับกุมจากหน่ายงานศาล ควรกำหนดให้หน่วยงานในการส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา 114 ให้เป็นอำนาจองค์กรศาลเป็นหน่วยงานตรวจสอบพิจารณาการส่งตัวผู้เสพหรือผู้ครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพไปบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 2) ควรมีการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีเคยเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วหรือเคยมีประวัติกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก สำหรับผู้ติยาเสพติดที่สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา 114 และเป็นเป็นผู้ผ่านการบำบัดรักษาเป็นที่น่าพอใจแล้วถือว่าไม่มีความผิดตามกฎหมาย รวมถึงกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา 168 แต่บุคคลนั้นได้กลับมากระทำความผิดเสพซ้ำอีก โดยการกำหนดมาตรการเพิ่มโทษเพิ่มเติมเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำ และ 3) ควรกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย ซึ่งตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 168 ได้กำหนดเงื่อนไขในการเข้ารับการบำบัดรักษาได้เฉพาะบุคคลนั้นจะต้องไม่เป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกเท่านั้น จึงควรที่จะกำหนดให้มีการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตลอดระยะเวลาดำเนินคดีนั้นด้วยจนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกในคดีอื่นนั้นแล้ว

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องข้อพิจารณาการกำหนดมาตรการในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการส่งตัวผู้เข้ารับการบำบัดไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรอง โดยมีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขกฎหมายเพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจของการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการส่งตัวผู้เข้ารับการบำบัดไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรอง ให้เป็นอำนาจองค์กรศาลเป็นหน่วยงานตรวจสอบพิจารณาการส่งตัวผู้เสพหรือผู้ครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพไปบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 114 ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจส่งตัวผู้เสพหรือผู้ครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพไปบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้โดยตรงโดยไม่ผ่านการตรวจสอบการจับกุมจากศาลหรือหน่ายงานอื่น ซึ่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ใช้ช่องว่างทางกฎหมายในการช่วยเหลือผู้มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยประเทศโปรตุเกสกฎหมายได้มอบอำนาจให้คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขการติดยาเสพติด ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาโทษคดียาเสพติดและกำหนดบทลงโทษ หากพบว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด และยอมรักษา จะระงับการดำเนินกระบวนการชั่วคราว และส่งเข้ารับการบำบัด หากพบว่ามีหลักฐานว่าค้ายาเสพติดก็จะดำเนินการส่งต่อคดีไปที่ศาลอาญา และรัฐโรดไอแลนด์ประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจศาลครอบครัวหรือศาลแขวงที่จะต้องดำเนินการไต่สวนให้ได้ความว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด และมีคำสั่งให้เข้ารับการฟื้นฟูภายใต้การควบคุมของสาธารณสุข เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจของการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ ซึ่งหากมีการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวจะสอดคล้องกับรัฐโรดไอแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีแนวคิดในการกำหนดกฎหมายให้เป็นอำนาจศาลครอบครัวหรือศาลแขวงที่จะต้องทำการไต่สวน และมีคำสั่งให้เข้ารับการฟื้นฟูต่อไป

2. ปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีเคยเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วหรือเคยมีประวัติกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก โดยมีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขกฎหมายเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ติดยาเสพติดกลับมากระทำความผิดเสพซ้ำอีกจึงควรกำหนดกฎหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกรณีเคยเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วหรือเคยมีประวัติกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ติดยาเสพติดกลับมากระทำความผิดเสพซ้ำอีก ซึ่งตามประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีเคยเข้ารับการบำบัดรักษาแล้วหรือเคยมีประวัติกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งตามมาตรา 114 นั้นยังไม่มีการกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาในการกระทำความผิดซ้ำดังกล่าว อาจทำให้ผู้กระทำความผิดหวนมากระทำความผิดซ้ำ โดยประเทศโปรตุเกสนั้นผู้ติดยาที่เคยมีประวัติมาก่อนหากยอมรับการรักษา คณะกรรมการฯ สามารถกำหนดบทลงโทษให้เข้ารับการบำบัดรักษาได้อีก และสามารถระงับได้ในทันทีขึ้นอยู่กับการรับรักษาอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติหากมีหลักฐานว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือเคยมีประวัติกระทำผิดซ้ำจะมีโทษปรับด้วย สำหรับรัฐโรดไอแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ หากมีการเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวจะสอดคล้องกับประเทศโปรตุเกส โดยมีแนวคิดในการกำหนดกฎหมายให้ผู้ติดยาที่เคยมีประวัติมาก่อนหากยอมรับการรักษา สามารถกำหนดบทลงโทษให้เข้ารับการบำบัดรักษาได้อีก แต่ในทางปฏิบัติหากมีหลักฐานว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือเคยมีประวัติกระทำผิดซ้ำจะมีโทษปรับด้วย

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่อาจได้รับอันตรายกายและจิตใจได้ จึงคารกำหนดมาตร การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย เพื่อเป็นการให้โอกาสผู้ติดยาเสพติดได้เข้ารับ

การบำบัดรักษาแม้จะมีความผิดคดีอื่นร่วมอยู่ด้วย ซึ่งตามประมวลกฎหมายยาเสพติดมาตรา 168 มิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเข้ารับการบำบัดกรณีมีความผิดฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย ทำให้ผู้ติดยาเสพติดขาดโอกาสที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาเพื่อให้เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ ซึ่งประเทศโปรตุเกสจากการศึกษาไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ สำหรับรัฐโรดไอแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจน มีข้อยกเว้น 2 ประการที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาได้ ประการแรกอยู่ระหว่างคุมประพฤติ ทำทัณฑ์บน หรือได้รับการปล่อยตัวในข้อหาความผิดฐานอื่น หากเจ้าพนักงานมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวกลับเข้าควบคุมตัว และผู้นั้นยินยอมที่จะเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ประการที่สอง เมื่อมีการดำเนินคดีฐานอื่นและศาลเห็นว่ามีหลักฐานอันน่าเชื่อถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ติดยาเสพติด ศาลมีอำนาจในการสั่งส่งตรวจพิสูจน์ต่อผู้อำนวยการสาธารณสุขได้ หากกำหนดมาตรการเพิ่มเติมจะสอดคล้องกับรัฐโรดไอแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีแนวคิดในการกำหนดกฎหมายเมื่อมีความผิดในคดีฐานอื่นร่วมอยู่ด้วย และศาลเห็นว่ามีหลักฐานอันน่าเชื่อถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ติดยาเสพติด ศาลมีอำนาจในการสั่งส่งตรวจพิสูจน์ต่อผู้อำนวยการสาธารณสุขได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

1.1 ควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 114 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดตามมาตรา 162 หรือมาตรา 163 หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพตามมาตรา 164 ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม หรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาทหรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้ และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจส่งตัวผู้นั้นไปยังศาลเพื่อไต่สวนหากปรากฏว่าเป็นผู้เสพยาเสพติดให้ศาลมีคำสั่งส่งสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษา และหากพบหลักฐานว่ามีการจำหน่ายยาเสพติดจะถูกดำเนินคดีอาญาต่อไป”

1.2 ควรมีการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 114/1 บัญญัติว่า “กรณีที่บุคคลใดเคยเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือว่าเป็นผู้ผ่านการบำบัดรักษาเป็นที่น่าพอใจแล้วตามมาตรา 114 วรรคสอง และมาตรา 169 แล้วกลับมากระทำความผิดเสพยาเสพติดอีก ให้ศาลไต่สวนหากปรากฏว่ากระทำผิดเกินหนึ่งครั้งให้ศาลมีคำสั่งปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือกำหนดบทลงโทษอื่นร่วมด้วยตามดุลพินิจที่เห็นสมควร และมีคำสั่งให้ส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษาต่อไป”

1.3 ควรดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 168 วรรคสอง และวรรคสามว่า มาตรา 168 ภายใต้บังคับมาตรา 114 เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามลักษณะนี้ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ในกรณีที่ศาลเห็นว่าพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรลงโทษจำเลย หากจำเลยสำนึกในการกระทำโดยตกลงเข้ารับการบำบัดรักษาเมื่อศาลสอบถามพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเห็นสมควร ให้ส่งตัวจำเลยไปสถานพยาบาลยาเสพติดเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษาต่อไป (วรรคสอง) ถ้าปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล และจำเลยขอเข้ารับบำบัดรักษา ให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวจำเลยไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษาอย่างเหมาะสมทันทีกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการประกันตัว แต่ถ้ามิได้รับการประกันตัวให้ศาลมีคำสั่งให้เข้ารับการบำบัดรักษาในเรือนจำต่อไป (วรรคสาม) โดยในระหว่างการบำบัดรักษานั้น ศาลมีคำ

พิพากษาให้ลงโทษในความผิดฐานอื่นหรือมีการบำบัดรักษาอีก คดีหนึ่ง ซึ่งมีระยะเวลายาวกว่าระยะเวลาการบำบัดเดิมที่อยู่ระหว่างดำเนินการนั้น การบำบัดรักษาเดิมจะสิ้นสุดลง เพื่อไปรับโทษในความผิดฐานอื่นหรือบำบัดรักษาอีกคดีหนึ่งแทน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการบำบัดรักษา (กรณีบังคับบำบัดรักษา) เนื่องจากกฎหมายที่มีการบัญญัติขึ้นใหม่ประมวลกฎหมายยาเสพติดได้มีการยกเลิกการบังคับบำบัดรักษา ผู้ที่จะเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูนั้นจะต้องสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาจึงอาจทำให้มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดไม่ยินยอมสมัครใจเข้ารับการบำบัดในปริมาณเพิ่มขึ้นทำให้คดีต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาอาจทำให้มีจำนวนคดีที่ขึ้นสู่ศาลเพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดโทษสำหรับผู้เสพยาเสพติดหรือผู้ติดยาเสพติดที่มีการเสพครั้งแรกหรือเสพยาเสพติดซ้ำ เช่นการชำระค่าปรับ เพื่อให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เกิดความเข็ดหลาบจำในการกระทำความผิดเสพยาเสพติด และไม่กล้ากลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีคุณค่า และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ณัฐธิดา อรรคทิมากูล และสัญญพงศ์ ลิ่มประเสริฐ. (2564). ปัญหาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกรณีมีความผิดฐานอื่นตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8*(8)

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2563). กฎหมายยาเสพติดของประเทศโปรตุเกส: ต้นแบบความท้าทายในการแก้ไขปัญหายาเสพติด. *วารสารกฎหมายนิติพัฒน์, 9*(1)

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2556). *การศึกษากฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ ศึกษาเฉพาะกรณี ประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา* (การวิจัยภายใต้โครงการกำลังใจในพระราชดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา). กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

SICAD. Decriminalization Law. (2000). *of 29 November*. Retrieved 15 May 2022, from https://www.sicad.pt/BK/Dissuasao/Documents/Decriminalisation_Legislation.pdf

Rhode Island General Laws. (2021). *Title 21 - Food and Drugs.* Retrieved 2 June 2022, From http://webserver.rilin.state.ri.us/Statutes/TITLE21/INDEX.HTM